

Tutkimusaineistojen tiedonhallinta- ja jatkokäyttökysymykset kiinnostavat tutkijoita – ja kirjastoammattilaisia

Posted on [6.11.2009](#) by [e-library - EP / HULib](#)

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston, FSD:n, ja valtiotieteellisen tiedekunnan kirjaston 9.10. järjestämä [Seminaari tutkimushankkeita suunnitteleville: Tutkimusaineistojen tiedonhallinta – kokemuksia ja ohjeita](#) täyttyi ennakoilmoittautuneista melko nopeaan tahtiin sen jälkeen, kun tilaisuuden tarkempi ohjelma laitettiin levitykseen. Seminaarin suosion taustalla on epäilemättä Suomen Akatemian vaatimus siitä, että tutkimusrahoitushakemuksen liitteenä olevassa tutkimussuunnitelmassa on esitettävä myös tutkimusaineistojen tiedonhallintasuunnitelma, jossa kerrotaan, miten tutkimuksessa käytettävät aineistot hankitaan, miten aineistoja käytetään ja säilytetään ja miten mahdollistetaan aineistojen käyttö tutkimuksen päätyttyä.

Seminaarin tutkijavoittoista yleisöä. Tarkkasilmäinen lukija voi kyllä bongata joukosta muutaman kirjastokollegan.

Tutkimusaineistot jatkokäyttöön! – suosituksia on vuosien varrella kertynyt

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto on jo vuosia kierrellyt eri yliopistoissa tekemässä lähetystyötä saadakseen tutkijat ymmärtämään aineistojensa arvon ja sen, että ne ansaitsevat tulla tallennetuiksi jatkokäyttöä varten. Asiasta on viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana esitetty lukuisia kansainvälisiä ja kansallisia suosituksia, joita seminaarissa esitteli Jussi Nuorteva Kansallisarkistosta tuoden esiin myös sen roolin, joka tietoarkistolla on ollut mm. OECD:n datasuositusten kansallisen tason toimeenpanomahdollisuuksien luotaajana.

Jussi Nuorteva Kansallisarkistosta ja kirjastonjohtaja Maria Forsman valtiotieteellisen tiedekunnan kirjastosta.

Suomen Akatemian datapolitiikasta kertoi Akatemian kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen yksikön johtaja Pirjo Hiidenmaa ja tutkimusdatan jakamiseen liittyvistä juridisista kysymyksistä Marjut Salokannel, joka vetää tutkimusaineistojen saatavuuteen liittyviä kysymyksiä selvittämään asetettua työryhmää Helsingin yliopistossa ja asiaan liittyviä juridisia kysymyksiä koskevaa tutkimusprojektia.

Miksi aineistojen saattaminen jatkokäyttöön mietityttää?

Vilkkaimmat keskustelut virittivät tilaisuuden tutkijapuheenvuorot, joista molemmat liittyivät kvalitatiivisiin aineistoihin. Sirpa Lappalainen Kasvatustieteen laitokselta eritteli etnografisen kenttätutkimuksen muistiinpanojen jatkokäyttöön tallentamiseen liittyviä tuntojaan miettien muun muassa sitä, miten ajatus siitä, että muistiinpanoja tulevat lukemaan muutkin kuin tutkijat, vaikuttaa siihen, mitä asioita ja miten tutkija niihin kirjaa. Meri Larivaara Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselta kertoi Anna-Maria Isolan ja Juha Mikkosen kanssa keräämästään *kirjoituskilpailuaineistosta Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä*, jota ei alun perin ollut hankittu tutkimusaineistoksi ja jonka tiedonhallintakysymyksiä ei keräysvaiheessa ollut ajateltu lainkaan. Odotettuun nähden moninkertainen, rikas aineisto, josta vain häviävän pieni murto-osa mahtui alkuperäisenä tavoitteena olleeseen kirjoituskokoelmaan, sai kuitenkin kerääjäkolmikon miettimään, miten aineiston voisi saada tutkimuksen käyttöön. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto tuntui suoranaishan ”pelastukselta”, totesi Larivaara.

Larivaaran ja kumppanien järjestämään kirjoituskilpailuun osallistuneita ei ollut informoitu siitä, että kirjoitukset tallennettaisiin tietoarkistoon tutkijoiden käyttöön. Lupia tuntu aika mahdottomalta hankkia jälkikäteen, kirjoituksia kun oli yli 800. Koska osallistujilla kuitenkin oli tiedossa, että teksti saatettaisiin julkaista, tallentamista tietoarkistoon tutkijoiden käyttöön ei pidetty ylitsepääsemättömänä ongelmana.

Kvalitatiivisia aineistoja käyttävät tutkijat saattavat suhtautua empien ajatukseen tutkimusaineistojen jatkokäyttöön saattamisesta muun muassa siksi, että epäilevät tutkittavien

muuttuvan varauksellisemmiksi, jos heitä haastatteleva tutkija ei vakuuta, että vain hän käyttää aineistoa. Tämä tuli esiin tutkijapuheenvuoroja seuranneessa keskustelussa. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston kehittämispäällikkö Arja Kuula kommentoi tällaisia näkemyksiä muun muassa viittaamalla tietoarkistoon kvalitatiivisia aineistojaan tallentaneiden tutkijoiden kokemuksiin siitä, että niissä tapauksissa, joissa lupia oli kysytty jälkikäteen haastateltavilta, nämä eivät yleensä olleet kieltäytyneet eivätkä halunneet sensuroida mitään. Kuula kertoi myös, että aika moni haastateltava, jolta oli kysytty jälkikäteen lupaa aineiston tallentamiseen jatkokäyttöön, oli todennut sillä mielellä haastatteluun lähteneensäkin, että hänen vastauksensa tulee yleisemminkin tutkimuksen käyttöön.

Arja Kuula Yhteiskuntatieteellisestä tietoarkistosta ja tutkijapuheenvuoron käyttäjä Sirpa Lappalainen kasvatus-tieteiden laitokselta.

Mistä apua tutkimusaineistojen tiedonhallintaan liittyvissä kysymyksissä?

Arja Kuulan esitelmän otsikko oli *Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston palvelut tiedonhallinnan näkökulmasta*. Aika laajasti hän käsitteli myös sellaisia tutkimusaineiston luottamuksellisuuteen ja tietosuojaan liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä, joita erityisesti kvalitatiivisten aineistojen kanssa työskentelevät tutkijat joutuvat pohtimaan ja ratkomaan yhdessä tietoarkiston kanssa aineistoa sinne tallennettavaksi luovuttaessaan.

Kuula mainosti myös tietoarkistossa laadittua [Tutkimusaineistojen tiedonhallinnan käsikirjaa](#), jonka hän toivoi auttavan tutkijoita aineistojensa tiedonhallintasuunnitelmien laatimisessa.

Seminaarissa olisi riittänyt keskustelua yli varatun ohjelma-ajan. Tilaisuuden paikallinen järjestäjäosapuoli, valtiotieteellisen tiedekunnan kirjasto sai jälkikäteen palautetta, jossa pahoiteltiin

keskusteluajan vähäisyyttä ja toivottiin lisää tämäntyyppisiä tilaisuuksia. Kirjastonjohtaja Maria Forsman lupaili, että toiveisiin pyritään mahdollisuuksien mukaan vastaamaan.

Tutkijoilla olisi riittänyt keskusteltavaa vaikka kuinka. Tässä yksi aktiivisimmista keskustelijoista, Antti Mauni sosiologian laitokselta.

Tutkimusaineistojen tiedonhallintaa ja saatavuutta koskevat kysymykset kiinnostavat myös kirjastoammattilaisia – miksi?

Puheena olevan seminaarin yleisön enemmistö oli tutkijoita, joille tilaisuus oli suunnattukin, mutta joukossa istui myös koko joukko kirjastokollegoita. Sama pätee puolisoista viikkoa aikaisempaan (29.9.) , *Tutkimuksen tietoaineistot* –selvityshankkeen järjestämään seminaariin [Tutkimuksen tietoaineistojen infrastruktuurit Suomessa](#), jossa esillä olleet infrahankkeet liittyivät paljolti muihin kuin leimallisesti yhteiskuntatieteellisiin aineistoihin.

Jokusen seminaarin tutkimusaineistoihin liittyen me HY:ssa vaikuttavat kirjastoammattilaiset olemme itsekkin järjestäneet ja ainakin yhteen hankkeistamme, keskustakampuksen Tieteellisten aineistojen verkkopalveluhankkeeseen on sisällytetty myös tutkimusaineistoihin liittyviä osaprojekteja.

Mihin me tällä alueella pyrimme? Mikä voisi olla roolimme – joitain mietteitä tästä esittivät [VERKKARI 5/09 –artikkelissaan](#) Maria Forsman ja Veera Ristikartano Tampereella viime keväänä järjestetyn monipäiväisen, yhteiskuntatieteellisistä tutkimusaineistoista kiinnostuneille asiantuntijoille järjestetyn, kansainvälisen *Mobile Data and the Life Cycle* –seminaarin virittämänä. Kirjastoilla voisi Forsmanin ja Ristikartanon mukaan olla tietty rooli tutkimusdataa ja –aineistoja sekä niihin liittyviä infrastruktuureja koskevan tietämyksen levittäjänä. Helsingin yliopiston uudessa kirjastossa olisi heidän mielestään hyvä olla muutama eri alojen tietoasiantuntija ja informaattikko, joiden toimenkuvaan kuuluisi myös oman alansa data-aineistojen ja niiden kuvailu- ja säilytyskäytäntöjen ja -mahdollisuuksien tunteminen.

Mikäli tähdättäisiin siihen, että kirjastot pystyisivät todella tukemaan ympäröivää tiedeyhteisöä tutkimusaineistojen ja datasettien kuvailussa ja hallinnoimisessa, pitäisi muutamista informaattikoistamme kouluttaa jonkinasteisia tutkimusaineistoasiantuntijoita, jollaisia jo kuulemma

maailmalla on, esimerkiksi USAssa ja Kanadassa tehtävänimikkeellä *Data Librarian*. Onko oma tähtäimemme näin kunnianhimoinen?

Kirjoittaja:

Eeva Peltonen
Kirjastonhoitaja
Kirjastopalvelujen koordinointiyksikkö

Kuvat:

Helena Laaksonen
Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto

Comments

0 comments

This entry was posted in [Verkkari 7/2009](#) and tagged [seminaari](#), [Suomen Akatemia](#), [tiedonhallinta](#), [tutkimusaineisto](#), [tutkimusdata](#). Bookmark the [permalink](#).

2 thoughts on “Tutkimusaineistojen tiedonhallinta- ja jatkokäyttökysymykset kiinnostavat tutkijoita – ja kirjastoammattilaisia”

- [Liisa Siipilehto](#) says:

[13.2.2012 at 11:25](#)

Hei!

Tämän seminaarin linkki on mennyt rikki:
(ks. Tutkimusaineistoprojektien mallinussseminaari 27.11.2008).

- [Aino-Leena Juutinen](#) says:

[14.2.2012 at 7:46](#)

Moi!

Kiitos huomiosta. Kävin tutkimassa asiaa ylläpitotunnuksilla, ja näytti siltä, että linkki oli poistunut kokonaan verkosta.

Otin sen tuostakin pois hämäämästä.

